

7.1 Wat doet de overheid?

Overheid

- Rijksoverheid = centrale overheid, neemt beslissingen over zaken die het hele land aangaat
- Provincie = lagere overheid, neemt beslissingen voor zaken die alleen de provincie aangaat
- Waterschappen = lagere overheid, neemt beslissingen over het beheer van water per regio
- Gemeente = lagere overheid (lokale overheid), neem beslissingen over zaken die alleen de gemeente aangaat

Infrastructuur = alle verbindingen in een land (wegen, netwerken, riolering etc.)

Invloed van overheid op consumptie

- Accijns = een extra belasting op producten om de consumptie af te remmen, omdat deze producten schadelijk zijn voor de volksgezondheid of het milieu
- Subsidie / toeslag = een bedrag dat je van de overheid ontvangt op producten om de consumptie te stimuleren, omdat deze producten duurzamer zijn

Innovatie = technologische ontwikkeling, het uitvinden en toepassen van nieuwe mogelijkheden

Concurrentie = de strijd tussen twee of meer producenten om de consument

- Prijs
- Kwaliteit

Kartel = concurrerende producenten die onderling afspraken maken. Bij wet mogen producenten onderling geen afspraken maken die de concurrentie belemmeren.

Marktwerking = dat producten met elkaar concurreren

7.2 Sociale zekerheid

Verzorgingsstaat = de overheid maakt gezondheidszorg, huisvesting en onderwijs voor al haar burgers mogelijk

Sociaal minimum = een door de overheid vastgesteld minimumbedrag dat je nodig hebt om van te kunnen leven

Solidariteit beginsel = de sterke helpen de zwakke in de samenleving, de werkende staan een stuk van inkomen af aan de niet werkende.

Vergrijzing = het aandeel ouderen in de totale bevolking neemt toe

- Geboorte golf na tweede wereld oorlog (babyboom)
- Stijging gemiddelde levensverwachting

Sociale zekerheidsstelsel

- Sociale voorzieningen = wordt betaald met belastinggeld
  - WWB = Wet Werk en Bijstand
  - AKW = Algemene Kinderbijslagwet
- Sociale verzekeringen = wordt betaald met premies door werknemers
  - Volksverzekeringen = voor alle inwoners
    - AOW = Algemene Ouderdomswet
    - ANW = Algemene Nabestaandewet
  - Werknemersverzekeringen = voor werknemers
    - WW = Werkloosheidswet
    - WIA = Wet werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen

7.3 Burgers, bedrijven en de overheid

Sectoren in de economie

- Particuliere sector = dat deel van de economie waar burgers en bedrijven actief zijn en dat gericht is op winst maken
- Collectieve sector = dat deel van de economie waar de overheid en instellingen voor de sociale zekerheid actief zijn en gericht is om kostendekkend te zijn

Privatiseren = het uitbesteden of overdragen van taken van de collectieve sector aan de particuliere sector

Collectieve goederen = voorzieningen (producten) die de overheid levert en betaalt en waarvan iedereen gebruik kan maken. Redenen om collectieve goederen aan te bieden zijn:

- Prijs is niet individueel te berekenen
- Kwaliteit waarborgen
- Betaalbaar houden

Inkomsten van de gemeente

- Bijdrage van het Rijk
- Gemeentelijke belastingen
  - Onroerendzaakbelasting (ozb)
  - Hondenbelasting
- Leges
  - Vergunningen
  - ID bewijs / rijbewijs

Begrotingstekort = de jaarlijkse uitgaven zijn groter dan de inkomsten van de overheid

- Uitgaven verlagen = bezuinigen
- Inkomsten vergroten = tarieven verhogen
- Lenen = staatschuld

7.4 Hoe komt het Rijk rond?

Prinsjesdag	= de derde dinsdag in september, de dag waarop de koning de troonrede voorleest en de minister van financiën de rijksbegroting en de miljoenennota gepresenteerd
Miljoenennota	= een toelichting op de rijksbegroting
Rijksbegroting	= een overzicht van de verwachte inkomsten en uitgaven van de overheid in een bepaald jaar
• Overschot	= de overheid heeft minder uitgaven dan inkomsten
• Tekort	= de overheid heeft meer uitgaven dan inkomsten
○ Bezuinigen	= minder uitgeven
○ Inkomsten vergroten	= belastingen verhogen
○ Lenen	= staatsschuld neemt toe
Staatschuld	= overheidsschuld, de totale schuld van de overheid bij burgers, banken, verzekeraars en pensioenfondsen, waarover de overheid rente moet betalen

Overheidsinkomsten

- Premie sociale verzekeringen = volks- & werknemersverzekeringen
- Niet-belastingontvangsten = aardgas, boetes & leges
- Belastingen
  - Directe belastingen = belasting die je direct aan de overheid betaald, zoals
    - inkomstenbelasting
    - vennootschapsbelasting
  - Indirecte belastingen = belasting die je indirect aan de overheid betaald (kostprijsverhogendebelasting), zoals
    - Btw
    - Accijnzen

Draagkracht beginsel = wie in staat is meer te betalen moet in verhouding ook meer betalen

Profijtbeginnsel = je betaalt voor de producten die de overheid levert

- Motorrijtuigenbelasting = houderschapsbelasting, die wordt betaald door auto bezitters
- Bpm = belasting op personenauto's en motorrijwielen, die wordt betaald op de aanschafprijs van een auto